

19. PHILIPPSON ALFR.: La tectonique de l'Égée. *Annales de Géographie*, N° 32, 7, 1898.
20. » » : Zusammenhang der griechischen und kleinasiatischen Faltengebirge. *Petermanns Mitteilungen*, 60, 1914.
21. RENZ CARL: Trias und Jura in der Argolis. *Zeitschr. der deutsch. Geol. Gesellschaft*, 58, 1906.
22. » » : Der Nachweis von Lias in der Argolis. *Zeitschr. der deutsch. Geol. Gesellschaft*, 61, 1909.
23. » » : Über den Gebirgsbau Griechenlands. *Zeitschr. der deutsch. Geol. Gesellschaft*, 64, 1912.
24. » » : Der geologische Aufbau der Gebirge um das Kopaisbecken (Mittelgriechenland). *Zeitschr. der deutsch. Geol. Gesellschaft*, 65, 1913.
25. » » : Zur Geologie der ostgriechischen Gebirge. *Neues Jahrbuch f. Mineral. etc.*, B. Bd. 38, Stuttgart, 1914.
26. » » : Geologische Studien in den Mittelgriechischen Hochgebirgen. *Neues Jahrbuch f. Mineral etc.*, B. Bd. 43, 1919.
27. » » : Geologische Untersuchungen im Othrysgebirge. *Praktika de l'Académie d'Athènes*, 2, 1927, p. 500.
28. » » : Geologische Untersuchungen in den Gebirgsmassiven der Vardussia und Kiona. *Praktika de l'Académie d'Athènes*, 3, 1928, p. 742.
29. » » : Geologische Voruntersuchungen auf Kreta. *Praktika de l'Acad. d'Athènes*, 5, 1930, p. 271.
30. » » : Geologische Reisen im griechischen Pindosgebirge (1929). *Eclogae geologicae helvetiae*, 23, N° 1, 1930, s. 336.
31. SEIDLITZ W. v.: Diskordanz und Orogenese der Gebirge am Mittelmeer. Berlin, 1931.
32. STEINMANN G.: Die ophiolithischen Zonen in den mediterranen Kettengebirgen. *C. R. Congr. Géolog. Intern.*, XIV Session, 2me Fasc., Madrid, 1927, p. 637.
33. STILLE H.: Grundfragen der vergleichenden Tektonik. Berlin, 1924.
34. TRIKKALINOS J.: Tektonische und paläogeographische Untersuchungen der Nachtertiären Schichten Attikas. *Praktika de l'Acad. d'Athènes*, 10, 1935, p. 447.

ΙΣΤΟΡΙΑ. — Νέαι πηγαὶ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ὑπὸ Βαλεριου Μέξα.

Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Κωνστ. Ἀμάντου.

Μέχρι τινὸς γνωστὸν ἦτο ὅτι, ὡς καὶ ὁ Φιλήμων ἀναφέρει¹, ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία δὲν ἐτήρει Ἀρχεῖα, μέχρι τῆς ἀναλήψεως τῆς Ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ὡς Γενικοῦ Ἐπιτρόπου αὐτῆς. Μόνος δὲ σωζόμενος κατάλογος Φιλικῶν ἦτο ὁ ὑπὸ τοῦ ἰδίου Φιλήμονος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ὑψηλαντικῶν ἀρχείων συνταχθεὶς καὶ ἐκδοθεὶς

¹ «Δὲν ἐγνωρίσθη ποῦποτε σταθερά τις Ἀρχεῖου παρακαταθήκη... εἰμὴ ἀπὸ τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου», ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ, Δοκίμ. Περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, Ναύπλιον, 1834, σ. α'.

εἰς τὸν Α' τόμον τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἔνθα καὶ πλεῖστα ἄλλα ὑψίστης σημασίας ἔγγραφα ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχείων ἐξεδόθησαν.

Τῷ 1926 ἐν τούτοις ὁ ἱστοριογράφος Τάκης Χ. Κανδηλῶρος ἐκδώσας τὸ πολύτιμον ὡς βοήθημα ἔργον αὐτοῦ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας ἀνέφερε καὶ ἀφειδῶς ἐχρησιμοποίησε τὸν ὑπ' αὐτοῦ καλούμενον κώδικα τῶν Φιλικῶν, ἥτοι κατάλογον 134 φιλικῶν ἀνευρεθέντα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας (ἀριθ. 7308 α) καὶ περιέχοντα πλὴν τοῦ σημείου ἀφιερώσεως καὶ καθιερώσεως, τὴν πατρίδα, τὴν ἡλικίαν, τὸ ἐπάγγελμα, τὸν κατηχητὴν, τὸ ποσὸν εἰσφορᾶς καὶ τὴν ἀκριβῆ ἡμερομηνίαν τῆς μύσεως ἐκάστου ἐξ αὐτῶν.

Ἡ τελευταία αὕτη λεπτομέρεια (δηλ. ἡ ἀκριβὴς ἡμερομηνία τῆς μύσεως) ἔδωκεν εἰς τὸν Τ. Κανδηλῶρον τὴν δυνατότητα νὰ παρακαλουθῆσθαι καταλεπτῶς τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν καθόλου διάδοσιν τῆς Ἐταιρείας ἀπὸ τοῦ 1814 μέχρι τῆς 10^{ης} Φεβρουαρίου 1819, ὅτε σημειοῦται ἐν τῷ κώδικι τῶν Φιλικῶν ὁ τελευταῖος χρονολογικῶς κατηχηθεὶς, ὡς καὶ νὰ διορθώσῃ πλεῖστα σφαλερῶς ὑπὸ τοῦ Φιλήμονος ἀναφερόμενα.

Ἡ ὑψίστη σημασία, ἣν ἀποδίδει ὁ Τ. Κανδηλῶρος εἰς τὴν ἀνέυρεσιν τοῦ ἔγγραφου 7308α μειοῦται ἐκ τοῦ ὅτι καὶ οἱ 134 Φιλικοὶ οἱ περιλαμβανόμενοι εἰς τὸν κώδικα τῶν Φιλικῶν περιέχονται καὶ εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Φιλήμονος.

Ἄνεξήγητον ὅμως παραμένει πῶς ὁ ἀείμνηστος ἱστοριογράφος διακρινόμενος διὰ τὴν ἀκούραστον αὐτοῦ ἐρευνητικὴν ἐργατικότητα, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρῃ τὸ ἔγγραφον 7310 τῶν Ἀρχείων τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας ὕπερ κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀειμνήστου Ἀντ. Μηλιαράκη συντάξαντος τὸν κατάλογον τοῦ Ἀρχείου μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ 17000, ἤτο :

«Κατάστιχον ἐμπεριέχον τὰς εἰς χρήματα καταθέσεις τῶν Φιλικῶν μετὰ τῶν ὀνομάτων ἐκάστου καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν τοῦ Δημ. (γράφε Παναγιώτη) Σέκερη».

Καὶ πράγματι μὲν τὸ ἔγγραφον 7310 δὲν εὑρίσκετο ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ θέσει τοῦ Ἀρχείου, τοῦτο δὲ διότι λόγῳ τοῦ σχήματός του μετεφέρθη εἰς τὸ τμήμα χειρογράφων, ὅπου καὶ κατεχωρίσθη ὑπ' ἀριθ. 327· ἡ περιγραφὴ του ὅμως εὑρίσκεται λεπτομερῆς ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμονι εἰς τὸν συμπληρωματικὸν κατάλογον τῶν κωδίκων τῆς Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας ὃν συνέταξεν ὁ καθηγητῆς κ. Κ. Ι. Δουβουνιώτης¹.

Ἴδου αὕτη :

(Κῶδιξ) Χαρτῶς 0,28X0,18. Αἰῶνος 19^{ου} (φύλ. 136).

1. (φ. 2α) Κατάλογος τῶν ἐταίρων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας μετὰ τοῦ συμβόλου ἐκάστου καὶ τῆς χρηματικῆς εἰσφορᾶς ἐκάστου.
2. (φ. 53β) Διάφοροι λογαριασμοί.
3. (φ. 136β-107β) Ἀντίγραφα ἐπιστολῶν περὶ Φιλικῆς Ἐταιρείας Π. Σέκερη.

¹ Νέος Ἑλληνομνήμων 20, σ. 290.

Ὁ κατάλογος κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν. Τὰ φύλλα 58-108 ἄγραφα. Τὰ ἀντίγραφα τῶν ἐπιτολῶν γεγραμμένα ἀντιστρόφως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ χειρογράφου πρὸς τὴν ἀρχήν.

Στάχωςις χαρτίνη

Ἐκ δωρεᾶς Δ. Σέκερη συνταγματάρχου.

Οἱ ἐν τῷ κώδικι 327, τῆς Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας περιεχόμενοι φιλικοὶ εἶναι ἐν ὄλῳ 520, κατηχηθέντες μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1814 καὶ 1821. Ἐν γένει δὲ ὁ κώδιξ 327, γεγραμμένος ὀλόκληρος ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Π. Σέκερη (πλὴν ἐλαχίστων προσθηκῶν διὰ τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Γρηγορίου Δικαίου) ἀποτελεῖ τὸ πλῆρες ἀρχεῖον τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας (κατάλογος μελῶν, λογαριασμοὶ ἐσόδων καὶ ἐξόδων, ἀλληλογραφία), κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀρχηγίας τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας ὑπὸ τοῦ Π. Σέκερη, ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως δηλαδὴ τῶν Ξάνθου καὶ Ἀναγνωστοπούλου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως (Φεβρ. 1819), ὅποτε μόνος ἐκ τῶν ἀρχηγῶν παρέμεινεν ἐκεῖ ὁ Παναγιώτης Σέκερης, μέχρι τῆς ἀναλήψεως τῆς Ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου (Ἀπρίλιος 1820).

Ἐξ ἄλλου ἢ ἀντιβολὴ τοῦ κώδικος 327 μὲ τὸν κατάλογον τοῦ ἐγγράφου 7308α μου ἐπέτρεψε νὰ καταλήξω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Κανδηλώρου καλούμενος κώδιξ τῶν Φιλικῶν εἶναι τὸ πρωτότυπον τοῦ πρώτου καταλόγου, ὃν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ξάνθου¹ συνέταξαν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σκουφᾶ καὶ δὴ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον 1818². Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐξωτερικῶς μὲν, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ κατάλογος μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ 85 εἶναι γεγραμμένος ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Ξάνθου καὶ τοῦ Σέκερη, διὰ γραφῆς φανερῶς ἐν συνεχείᾳ γεγραμμένης μέχρι δὲ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ περιλαμβάνονται φιλικοὶ μυηθέντες πρὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1818. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ 85 μέχρι τέλους ἡ γραφὴ ποικίλλει καὶ ἐναλλάσσεται διὰ χειρὸς τοῦ Ξάνθου (ἀριθ. 86), Π. Ἀναγνωστοπούλου (ἀριθ. 87-97), Ἀθ. Τζακάλωφ (98-128) καὶ Ἀναγνωστοπούλου (129-134).

Δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1818, ὅτε ἀνεχώρησεν ὁ Ξάνθος διὰ τὸ Πήλιον, ὁ κατάλογος συνεπληροῦτο καὶ συνεχρονίζετο ὑπὸ τῶν ἄλλων συναρχηγῶν.

Πλὴν τούτου ὅμως ὅτι τὸ ἔγγραφον 7308α ἀποτελεῖ τὸν κατάλογον τοῦ Ξάνθου μαρτυρεῖ καὶ τὸ ὅτι οἱ 134 φιλικοὶ οἱ περιλαμβανόμενοι ἐν αὐτῷ περιέχονται καὶ εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ἀρχείων Ὑψηλάντου, ἐνῶ οἱ λοιποὶ οἱ περιεχόμενοι ἐν τῷ Ἀρχείῳ Σέκερη δὲν περιλαμβάνονται ἐν αὐτῷ. Ἄλλο τέλος τεκμήριον εἶναι ὅτι χρονολογικῶς τελευταῖος περιεχόμενος εἰς τὸν κώδικα τῶν Φιλικῶν εἶναι ὁ Δ. Δόρδος, κατηχηθεὶς ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ξάνθου καὶ Ἀναγνωστοπούλου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

¹ «... ἐγινεν. . . πρωτόκολλον εἰς ὃ ἐσημειώοντο τὰ ὀνόματα τῶν κατηχουμένων ἑταιριστῶν, τὰ σημεῖα ἀφιερώσεως καὶ καθιερώσεως των καὶ αἱ προσφερθεῖσαι ἢ ὑποσχόμεναι προσφοραὶ των». ΞΑΝΘΟΥ, Ἀπομνημονεύματα περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας Ἀθῆναι, 1845 σ. 11.

² «Ἀνεχώρησε πρῶτον κατὰ τὴν 23 Ὀκτωβρίου τοῦ 1818 διὰ τὸ Πήλιον ὄρος» αὐτόθι σ. 13.

Οὕτως ἐνῶ ὡς ἱστορικὸν κειμήλιον πολύτιμον εἶναι τὸ ἔγγραφον 7308α ὅπερ ἀντὶ κώδικος τῶν Φιλικῶν προτιμότερον εἶναι κατάλογον Ξάνθου νὰ ὀνομάζωμεν, ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως σημασίαν πολλὴν μεγαλειτέραν ἐνέχει ὁ κώδιξ 327, ἧτοι τὸ Ἄρχεῖον Σέκερη.

Ὁ Παναγιώτης Σέκερης παραμείνας μόνος ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Τζακάλωφ δι' Ἰταλίαν, τοῦ Ἀναγνωστοπούλου διὰ Μολδαυτῶν καὶ Ἰταλίαν καὶ τοῦ Ξάνθου διὰ τὴν Ρωσσίαν ἐκράτησε μόνος αὐτὸς τὴν ἀρχηγίαν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1819 μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1820, ὅτε ἐξελέγη Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Τὰ συμβάντα κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἠγνοοῦμεν πλήρως σχεδὸν μέχρι τοῦδε, διότι ὁ Φιλήμων, γράψας τὸ μὲν Δοκίμιον ἐκ πληροφοριῶν τοῦ Ἀναγνωστοπούλου, ἐλλείποντος τότε ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τὴν δὲ συμπλήρωσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἀρχείων Ὑψηλάντου, ἐλάχιστα, ἀν μὴ οὐδέν, σχεδὸν ἀναφέρει.

Ὁ Ξάνθος ἐπίσης ἄγνοεῖ πλήρως τὰ τῆς περιόδου ταύτης. Πασιφανῆς λοιπὸν ἡ μεγάλη σημασία τοῦ Ἀρχείου Σέκερη.

Ὁ κατάλογος μόνος τῶν ἐν αὐτῷ περιλαμβανομένων ὀνομάτων περιλαμβάνει 340 νέους Φιλικούς· διαγράφεται δὲ οὕτω εὐκόλως πῶς συνετελέσθη ἡ διάδοσις τῆς Ἐταιρείας εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Ἑπτάνησον, ὅπερ τελείως ἐσφαλμένως καὶ ἐλλιπῶς ἐγνωρίζομεν μέχρι τοῦδε.

Τὰ ἀρχεῖον δὲ καὶ οἱ λογαριασμοὶ τῆς Ἐταιρείας παρέχουσι πλῆθος πολυτίμων καὶ ἀγνώστων πληροφοριῶν διὰ τὴν δρᾶσιν τῆς Ἐταιρείας καὶ τὴν ὅλην κατάστασιν κατὰ τὰ ἔτη 1819-1820.

Τοῦ καταλόγου τούτου τὴν ἔκδοσιν πραγματοῦμεν ἐντὸς ὀλίγου, τῇ οἰκονομικῇ διευκολύνσει τοῦ φιλίστορος ἱατροῦ κ. Ν. Μαυρῆ. Ἐπιβάλλεται ὅμως συντόμως καὶ ἡ ἔκδοσις τοῦ λοιποῦ Ἀρχείου, ἢ ἐπεξεργασία τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἐν τῷ περατοῦσθαι καὶ οὐτίνος τὴν ἔκδοσιν ἐλπίζομεν συντόμως νὰ καταρθώσωμεν.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.— Ἐπὶ τῆς ἡμερησίας μεταβολῆς τῶν ἀζιμουθίων*, ὑπὸ Ἰωάννου Ξανθάκη. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Δ. Λαμπαδαρίου.

Ἡ συστηματικὴ παρηκολούθησις τῶν διαβάσεων τοῦ πολικοῦ ἀστέρος ἀπεκάλυψε τὴν ὑπαρξίν σπουδαιοτάτου φαινομένου καὶ ἔδωκεν ὕλικὸν διὰ νεωτέρας ἐρεύνας ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου τῆς Ἀστρονομίας θέσεως.

* J. XANTHAKIS.— Sur la variation diurne des azimuts.